

AFŞİN - ELBİSTAN KÖMÜR OCAĞINDAKİ FACİADAN BU YANA İKİ YIL GEÇTİ. YETKİLİLER HALA NEDEN SUSMAKTADIR?

Ruhsat hukuku Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın ilgili teşekkülü Elektrik Üretim Anonim Şirketi'ne (EÜAŞ) ait olan ve özel sektöre 25 yıllığına işletilmek üzere verilen Kahramanmaraş ili Afşin ilçesindeki Çöllolar kömür sahasında, 6 Şubat 2011 ve 10 Şubat 2011 tarihlerinde iki kez şev kayması meydana gelmiştir. İlk olayda bir işçi yaşamını yitirmiştir. İkinci olayda ise bir maden mühendisi ve bir jeoloji mühendisi olmak üzere toplam 10 kişi kayan malzemenin altında kalmıştır. Bir işçinin cenazesi çıkarılmış, 9 kişiye ise hala ulaşılamamıştır.

Meslek Odaları, değişik zamanlarda yaptıkları açıklamalarda konuyla ilgili olarak aşağıdaki tespitleri yapmıştır; *"Linyit rezervlerimizin % 46'sını oluşturan Afşin-Elbistan Linyit Havzasında ekonomik olarak üretilebilecek 4,3 milyar tona yakın linyit bulunmakta olup, bu miktar, toplam 9450 MW gücünde termik santrallere karşılık gelmektedir. Odalarımız, madenlerimizin kaynak kaybına neden olmadan rasyonel olarak değerlendirilmesi için havzanın parçalara ayrılarak işletilmesi yerine bir bütün olarak değerlendirildiği havza madenciliğini savunmaktadır. Kaynak kaybı olmaması için, havza genelinde bir planlama ve işletmecilik politikasının oluşturulması zorunludur. Oldukça geniş bir alana yayılan linyit rezervlerinin doğal sınırlar yerine yapay olarak oluşturulmuş sektörlere bölünmesi bu açıdan da yanlış bir yaklaşımdır. Saha sınırlarının tam olarak belirlenmeden üretim projesi yapılması da çeşitli sorunlar yaratmaktadır. Bu çerçevede sahada kurulan ikinci termik santralin (B Termik Santralı) yer seçimi hatalı yapılmıştır. Söz konusu santral kömür rezervinin üzerine kurulmuş olup, önemli miktarda kömür rezervinin üretilmesi engellenmiştir. Tüm bu değerlendirmeler ışığında Elbistan havzasında bu güne kadar yapılan planlama hatalarından ve sorunlu işletme anlayışından vazgeçilmelidir. İnsanı merkezine almayan, maksimum üretim ve kâra odaklanmış, bilimsel ve teknolojik altyapıdan uzak, eğitilmiş işgücünün ve sendikalaşmanın olmadığı, işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinin yeterince alınmadığı taşeronlaştırma uygulamaları ve işletme hakkı devri gibi özelleştirme politikaları terkedilmelidir."*

Yetkililer, bu ciddi uyarılara kulak tıkamış ve yanlış uygulamalara devam edilmiştir. Ülkemizin en büyük kömür havzası yapay sektörlere bölünerek parçalanmış, bunun sonucunda kaynak

kaybına neden olunmuş, özelleştirmenin yol açtığı olumsuzlukların yanı sıra denetim görevi yeterince yerine getirilmemiştir. Yaşanan iş kazası da bu yanlışlıkların bir sonucudur.

Bir kamu kuruluşu olan Elektrik Üretim Anonim Şirketi'nin (EÜAŞ) ana statüsünün amaç başlığı; "*Kamu yararını gözeterek, kârlılık ve verimlilik ilkeleri çerçevesinde; güvenli, sürekli, kaliteli, verimli, düşük maliyetli, çevreyi gözetir elektrik enerjisi üretimi ve satışı faaliyetinde bulunan Elektrik Üretim Anonim Şirketi'nin çalışma usul ve esaslarının belirlenmesidir.*" şeklinde düzenlenmiştir. Yani kurumun asıl amacı elektrik üretmektir. Ancak kurum, kömür sahalarının ruhsat hukukunu alarak işletmek ve işletmek gibi bir görevi de üstlenmiştir. EÜAŞ' ın, çok riskli bir alan olan kömür madenciliği üretimi konusunda geçmişten gelen hiçbir deneyimi, birikimi ve yeterli kadrosu bulunmamaktadır. Hal böyleyken, toplam kömür rezervlerimizin yarıya yakınının ruhsatı bu kuruma devredilmiştir. Bu devrin asıl amacı, kömür sahalarının elektrik santralleriyle birlikte yok pahasına daha kolay özelleştirilmesidir. Nitekim, iki yıl önce şev kaymalarının meydana geldiği Çöllolar kömür sahası 2007 yılında EÜAŞ tarafından, işletilmek üzere 25 yıllığına Park Holding'e devredilmiştir.

Özellikle 80'li yılların başından itibaren uygulamaya konulan özelleştirme, taşeronlaşma, rodövans (kiralama) vb. gibi yanlış uygulamalar; kamu madenciliğini küçültmüş, kamu kurum ve kuruluşlarında uzun yıllar sonucu elde edilmiş olan madencilik bilgi ve birikimini dağıtmıştır. Yoğun birikim ve deneyime sahip olan kurum ve kuruluşlar yerine üretimin, teknik ve alt yapı olarak yetersiz, deneyim ve uzmanlaşmanın olmadığı kişi ve şirketlere bırakılması, buna ek olarak kamusal denetimin de yeterli ve etkin bir biçimde yapılamaması cinayetlere dönüşen iş kazalarını artırmıştır.

Diğer taraftan, Afşin-Elbistan kömür sahası için; 03 Ocak 2013 tarihinde Türkiye ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) arasında, 12 milyar dolar yatırımla 8 bin MW'lık elektrik santrali yapımını içeren bir anlaşma imzalanmıştır. Bu anlaşmayla, havzadan toplam 85 milyon ton/yıl kömür üretilerek karşılığında da 45 milyar kWh/yıl enerji üretileceği açıklanmıştır.

Aşağıda imzası bulunan meslek odaları, enerjide dışa bağımlılığı azaltmak için yerli kaynaklarımızın ulus ötesi şirketler eliyle değil, kamu kuruluşlarımız tarafından kamu yararına kullanımına öncelik verilmesini talep etmekte, madenlerimizin kaynak kaybına neden

olmadan rasyonel olarak değerlendirilmesi için havza madenciliğini savunmaktadır. Bu sayede; dışa bağımlılık azalacak, mevcut kaynağın tamamı değerlendirilecek ve tüketildiğinde yerine tekrar konulamayan madenlerimizden maksimum toplumsal fayda sağlanacaktır.

Ancak, kaynaklarımız üzerinde uzun yıllarla bağitlanan anlaşmaların içeriğinin neler olduğunun ve kömür havzasının hangi şartlarda yabancı sermayeye verildiği konusunda kamuoyunun bilgilendirilmesi bir zorunluluktur.

Bu değerlendirmeler ışığında aşağıdaki soruların yetkililerce yanıtlanmasını kamuoyu adına önemli görmekteyiz:

-2 yıldır göçük altında olan 9 kişi unutulmuş mudur, 9 kişinin akibeti hakkında ne düşünölmektedir?

- 11 maden emekçisinin hayatını kaybettiği faciayla ilgili bu güne kadar hangi araştırma sonuçlarına varılmış ve ne gibi yaptırımlarda bulunulmuştur?
- Meslek Odasına “ticari sır” denilerek verilmeyen olay öncesi ve sonrasını gösteren teknik raporlar, bizlerle ve kamuoyuyla paylaşılacak mıdır?
- Havzada gelecekte benzer iş kazalarının yaşanmaması için neler planlanmaktadır?
- Kaza sonrası durdurulan Çöllolar projesi hakkında ne düşünölmektedir?
- Ölkemizin en önemli doğal kaynaklarından olan Afşin-Elbistan linyit sahası, hangi şartlarla Birleşik Arap Emirlikleri’ne verilmiştir?
- Söz konusu anlaşmanın içeriği kamuoyuyla paylaşılacak mıdır?

Bizler Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği’ne (TMMOB) bağılı ilgili meslek odaları olarak, gerek kömür madenciliğimizle ilgili yürütölen yanlış politikaların gerekse enerjide dışa bağımlılığı azaltma söylemleri altında bağımlılığımızı daha da artıran hükümetler arası anlaşmaların takipçisi olacağımızı kamuoyuna bildiriyor, sorularımıza cevap bekliyoruz.

09 Şubat 2013

TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası

TMMOB Maden Mühendisleri Odası

TMMOB Makina Mühendisleri Odası